

"Mahlukatın en zalimi insandır. İnsan, kendi nefesine olan şiddet-i muhabbetten dolayı kendisine hizmeti ve menfaati olan şeyleri hem sever, hem kıymet verir. Semeresinden istifade gördüğü şeylere abd ve köle olur..." Her insan öyle midir?

"Mahlukatın en zalimi insandır." cümlesi, emanetle ilgili ayet-i kerimeyi hatırlatıyor. O ayetin sonunda insanın çok zalim ve çok cahil olduğu ifade ediliyor. Elbette ki, bu hitap emaneti yerine getirmeyen yahut yanlış yolda kullanan kişiler içindir. Çoğu insanlar emanete hıyanet etmekle, bu ayette geçen **zalum** (*çok zalim*) ve **cehul** (*çok cahil*) ifadelerine masadak oldukları gibi, müminler de yanlış işler gördüklerinde yine bu ifadelere muhatap olmuş olurlar.

[Altınca Söz'de](#) şöyle bir ifade geçer:

"En kıymettar aletleri en kıymetsiz yerlerde sarf edip nefesine zulmettin."

Bu ifade, öncelikle küfür ve dalalet yolunda gidenlere baksa da, bir Müslüman da nefesine uyararak ve şeytanın desiselerine kapılarak, harama girdiğinde, kendisine emanet olarak verilen cismini ve ruhunu yanlış yolda kullanmakla kendine zulmetmiş olur.

Meselâ, göz çok kıymetli bir alettir. İnsan harama nazar ettiğinde, bu görme makinesine ve onun arkasında ona medet veren beyin tezgâhına ve bunların her ikisini de o haram yolda kullanmayı irade eden ruhuna ve kalbine zulmetmiş olur.

Akıl en kıymettar bir alet. Kötü şeyde kullanılması, akla zulümdür.

Kısacası, insana verilen o kıymettar aletler, o insanlık mahiyeti hayvandan daha aşağı bir mertebede kullanıldı mı, insanlığa zulmedilmiş olunur.

Öte yandan, insan kendisine yardım eden, onu çepeçevre kuşatan bu kadar nimetin içinde yüzerken, bütün bunlardan gaflet ederek, onları hiç nazara almadan ve düşünmeye değer bulmadan, sadece kendi nefesine ve menfaatine ait işlerle ömrünü geçirse, bütün bu mahlukata da zulmetmiş olur.

Bu zulmün en belirgin şekli, insanın sadece kendine hizmet eden varlıklara önem

---

verip, diğçerlerini nazara almamasıdır. **Üstad'ın tespitiyle, Zühre yıldızına kokulu bir zühre çiçeğı kadar önem vermemesidir.**

“Hatta Zühre yıldızını kokulu bir zühreye mukabil almaz. Çünkü kendisine menfaati dokunmuyor.”(1)

Zühre yıldızına bir çiçek kadar önem vermeyen insan, zürafaya da koyun kadar önem vermiyor. Halbuki, bütün bunlar da Allah'ı zikretmekte ve O'nun arza halife olarak yarattığı insanoğluna hizmet etmektedirler. Nitekim, insanın faydasız sandığı bir canlı türünün ortadan kalktığı bölgelerde ekolojik dengenin bozulduğu, bir takım zararlı canlıların sayısında büyük artış gözleendiğı ilmen ortaya konmuş bulunuyor.

Demek ki, faydasız sandığımız o türün de bize dolaylı faydası varmış.

Bu vesileyle bir noktaya kısaca işaret edelim:

İlâhî ahlâk ile ahlâklanmanın genel manası, Kur'an ahlâkiyle ahlaklanmaktır. Bunun bir kolu, Allah için sevmek ve Allah için buğz etmek olduğu gibi, bir başka kolu da Allah'ın önem verdiği şeylere önem vermektir. Onları mesela, böcekleri, karıncaları küçük ve önemsiz gören ve üzerinde düşünme gereğı duymayan insan, düşünmelidir ki, Allah bunlara büyük bir önem veriyor. O küçük canlıların her birine altı ayak, iki göz taktığı gibi, midelerini, sindirim sistemlerini en mükemmel bir şekilde yaratıp tanzim ediyor. Onların ihtiyaçlarına, zevklerine ve midelerinin yapılarına en uygun rızıklar yaratıyor.

Onlar da Allah'ın eserleri ve askerleri, onlar da bu dünyada Allah'ın misafirleri, onlar da Allah'ı tespih ediyorlar.

"İ'lem eyyühe'l-aziz! Mahlukatın en zâlimi insandır. İnsan kendi nefsine olan şiddet-i muhabbetten dolayı kendisine hizmeti ve menfaati olan şeyleri hem sever, hem kıymet verir. Semeresinden istifade gördüğü şeylere abd ve köle olur. Aksi halde ne sever ve ne kıymet verir. Ve keza, hayatın icadında ille-i gaiyenin yalnız hayat olduğunu bilir. Cenab-ı Hakkın icad ettiğı hayylarda hedef ittihaz ettiğı binlerce hikmetlerinden haberi yok. Acaba imkân ve ihtimalden hariç midir ki, âlemde görünen şu eşya-yı harika daha garip, daha harika ve daha mucize, melekûtî, berzâhî, misalî şeylere bazı nümune ve bazı esaslar olmasın?"(2)

Üstad Hazretlerinin işaret etmiş olduğu bu tespitler her insanda potansiyel olarak

---

bulunuyor. Çünkü Allah insanı nihayetsiz hayra da şerre de kabiliyetli bir şekilde yaratmıştır. İnsan bu kabiliyetleri iman ve ibadet ile terbiye ederse alay-ı illiyine çıkar, yok küfür ve günah ile çürütürse o zaman da esfel-i safiline sükut eder.

İşte insanı zalim ve kendine tapacak kadar bencil yapan, insanın küfür ve günahlar ile bilkuvve bulunan şer kabiliyetini inkişaf ettirmesidir. Bu yüzden Kur'an insanı bir cihetle "**ahsen-i takvim**" şeklinde tavsif ederken diğer bir cihetle de "**zalim ve cahil**" diye niteliyor.

Bu husus ayetlerde şu şekilde ifade edilmektedir:

"Biz, emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik. Onlar onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yükledi. O cidden çok zalim, çok cahil bulunuyor." (Ahzâb, 33/72)

"Biz insanı en mükemmel sûrette yarattık, sonra da onu en aşağı derekeye düşürdük. Ancak iman edip güzel ve makbul işler yapanlar müstesnadır. Onlara ise hiç eksilmeyen ve tükenmeyen bir mükâfat vardır." (Tin, 95/4-6)

İnsanın fitratı bir tarla gibidir. Allah bu tarlaya çok hikmetlerin tahakkuku için hayır ve şer tohumlarını beraber ekmiştir. İnsan fitrat itibari ile hayra da şerre de kabiliyetli olarak yaratılmıştır. Bu hayır ve şer tohumlarının inkişaf ve tekemmül seçimini ise insanın kendi tercihinine bırakmıştır. Yani insan fitratına ekilmiş olan bu hayır ve şer tohumlarından birisine kuvvet verip onu neşvü nemalandırabilir. Seçim insan da olmasından dolayı mesuliyet ve sorumlulukta insana aittir.

Yani insanın önünde iki yol var, ya iman ve ibadet ile varlık ve benlik davasını bırakıp mütevazi ve diğerkâm bir kul olacak ya da küfür ve gaflet ile varlık ve benlik davasına sapıp zalim ve bencil birisi olacak. İnsan için her ikisi de mümkün.

Ekser insanlar iman ve ibadet terbiyesine girmediği için Üstad Hazretlerinin tespitleri kapsamındadır maalesef. Bunun örneklerini hem nefsimizde hem de etrafımızda çoklukla görüyoruz.

Dipnotlar:

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Onuncu Risale.](#)

(2) bk. [age., Zerre.](#)